

Stichting
Vrienden van de
Galápagos Eilanden

NIEUWS ONLINE

September 2011

Vriendendag 2011

De Vriendendag 2011 zal op zaterdag 15 oktober a.s. in Burgers' Zoo in Arnhem plaatsvinden en wij zijn er bijzonder trots op dat Sarah Darwin bereid is om de vriendendaglezing voor ons te verzorgen. De achter achterkleindochter van Charles Darwin was aan boord van de Stad Amsterdam, die in 2009 / 2010 "In het kielzog van de Beagle" rond de wereld voer en onder andere de Galápagos Eilanden aandeed. Ongetwijfeld zal Sarah Darwin ons weer meenemen op haar reis en aangeven, welke rol de Galápagos Eilanden in haar leven hebben gespeeld.

Reserveert u vast deze dag. Nadere bijzonderheden volgen zo spoedig mogelijk!

Galápagosbuizerd

Afgelopen juni was Dr. Tjitte de Vries - bioloog en hoogleraar aan de Katholieke Universiteit van Quito - in Nederland, een unieke kans om hem te vragen voor de Vrienden een lezing te houden over zijn werk aan de Galápagosbuizerd. Helaas werd de afspraak pas kort voor de betreffende datum gemaakt en kon slechts een handvol Vrienden aanwezig zijn. Om toch zoveel mogelijk donateurs in de gelegenheid te stellen om met dit unieke onderzoek kennis te maken treft u in deze Nieuws Online een samenvatting aan van de lezing, die Prof.dr. Tjitte de Vries op vrijdag 17 juni 2011 in Amsterdam voor ons hield.

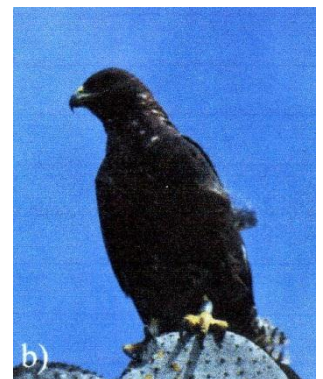
De Galápagosbuizerd, Populatie dynamiek op het eiland Santa Fé

Dr. Tjitte de Vries

Tjitte de Vries, geboren in 1939 in Nijewier, Friesland, studeert biologie aan de Vrije Universiteit in Amsterdam. Na zijn studie vertrekt hij naar de Galápagos Eilanden om er voor UNESCO vogelonderzoek te doen. In 1968 krijgt zijn studie een vervolg in de vorm van een promotieonderzoek aan de Galápagosbuizerd met als promotor Prof. Dr. K.H. Voous. In 1973 promoveert De Vries aan de VU in Amsterdam en in september van dat jaar keert hij terug naar Ecuador, ditmaal voor het Wereld Natuur Fonds. In 1976 wordt hij aangesteld als 'full time professor' aan de Katholieke Universiteit van Quito. Zijn studie van de Galápagosbuizerd op het eiland Santa Fé loopt anno 2011 nog steeds.

De Galápagosbuizerd (*Buteo galapagoensis*)

Eén van de vele endemische soorten die op de Galápagos Eilanden voorkomen, is de Galápagosbuizerd, een soort die zich pas recent (100.000 tot 300.000 jaar geleden) op de archipel heeft gevestigd en ontwikkeld. Hij is nauw verwant aan de prairiebuizerd (*Buteo swainsoni*), die voorkomt in Noord- en Midden-Amerika en af en toe als migrant wordt aangetroffen op het vasteland van Ecuador. Oorspronkelijk komt de Galápagosbuizerd op alle eilanden behalve Genovesa voor maar na de komst van de mens wordt hij ook op een aantal andere eilanden, zoals San Cristóbal en Floreana, niet meer aangetroffen. Het is de enige roofvogel die op de Eilanden broedt. Andere roofvogels die er wel voorkomen maar niet broeden, zijn de visarend en de slechtvalk; ook komen er twee soorten uilen voor die er wel broeden, de kerkuil en de Galápagosvelduil.

Secretaris: Drs. Frans J. Engelsma

De Toltoren 39, 3912 AG Rhenen – tel. 06 22462591 – info@galapagos.nl – www.galapagos.nl
Bankrekening: 19.83.08.698 t.n.v. Vrienden van de Galapagos Eilanden, Havelte

De Galápagosbuizerd broedt alleen in het droge laagland en niet in de hoger gelegen, vochtige gebieden met een dichte vegetatie, waar trouwens wel exemplaren zonder broedterritoria worden aangetroffen. Hij nestelt op uitstekende rotspunten en in bomen en omdat hij vaak meerdere jaren achtereen gebruik maakt van hetzelfde nest, kan dit uitgroeien tot een enorm, tot enkele meters hoog bouwwerk. In jaren met voldoende neerslag vindt hij er een overvloed aan voedsel, maar in jaren met weinig neerslag kan door voedselgebrek aanzienlijke sterfte onder de buizerden optreden. De variatie aan prooidieren is groot, o.a. Galápagosduiven, Darwinvinken, lavahagedissen, ratten, land- en zeeeguanen, duizendpoten, placenta's van zeeleeuwen, aas (o.a. dode geiten en varkens) en op sommige eilanden de kuikens van albatros en genten worden gegeten.

De Galápagosbuizerd, het wijfje is aanzienlijk groter en zwaarder dan het mannetje, vertoont 'polyandrie' (veelmannerij). Eén wijfje verdedigt haar territorium en plant zich voort met één of meerdere (maximaal vier) mannetjes. Het eiland Española vormt daarop echter een uitzondering; de buizerds daar vertonen geen polyandrie en zijn er bovendien aanmerkelijk groter en zwaarder dan elders. Het legsel bestaat uit één tot drie eieren. De groeicurves van de jongen uit één nest kunnen aanzienlijk variëren, terwijl met name in tijden van voedselschaarste één of meerdere jongen, vooral de kleinste, het niet halen, niet zelden tengevolge van 'broedermoord'. Jonge Galápagosbuizerds zijn lichter van kleur dan de volwassen dieren met hun donkerbruine tot bruinzwarte verenkleed. In het derde of vierde levensjaar worden ze geslachtsrijp.

Meer dan 30 jaar onderzoek op Santa Fé

Santa Fé is een klein eiland dat ruim 20 kilometer ten oosten van Puerto Ayora (Santa Cruz) ligt en in de tijd van Darwin Barrington genoemd werd. Het meet circa 7 bij 4 kilometer en heeft een oppervlakte van

ongeveer 25 km². Samen met zijn studenten doet De Vries er al ruim 30 jaar populatieonderzoek aan de Galápagosbuizerd. Wat dat onderzoek aan informatie heeft opgeleverd, wordt ondermeer duidelijk uit een aantal kaartjes van Santa Fé, waarop de broedterritoria van de galápagosbuizerd in 1969, 1979, 2007, 2009 en 2010 staan aangegeven. (Het kaartje van 2010 is aan het eind van dit artikel afgedrukt.) Opvallend is dat het aantal bezette territoria varieert, evenals het aantal mannetjes per bezet territorium. Er zijn jaren, waarin de maximaal 17 territoria voor ongeveer de helft bezet zijn met één wijfje en meerdere

mannetjes, maar er zijn ook jaren, waarin nauwelijks of geen sprake is van polyandrie en (bijna) alleen maar broedparen worden aangetroffen. En in sommige jaren zijn bepaalde territoria zelfs helemaal niet bezet.

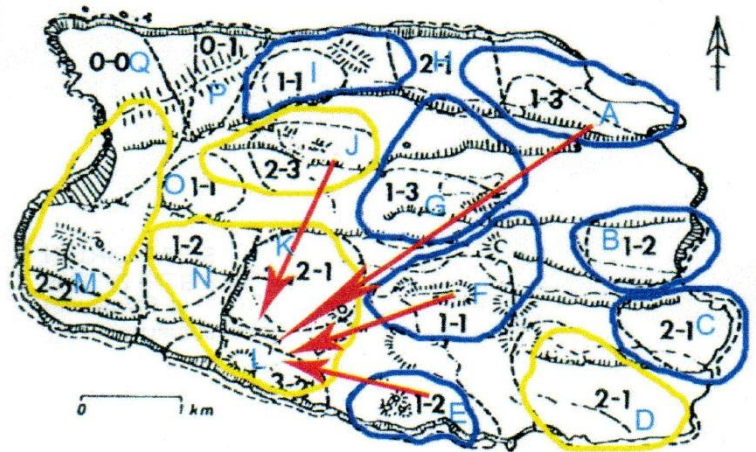
Volgens De Vries moet de oorzaak van die verschillen gezocht worden in de sterke wisselingen die het klimaat in het oostelijk deel van de Stille Oceaan vertoont. Het klimaat in en rond de Galápagos archipel wordt beheerst door een tweetal relatief koude zeestromen ter plaatse, de Humboldtstroom uit het zuiden en de equatoriale stroom uit het westen. Beide zeestromen botsen bij de Galápagos op elkaar en zorgen ervoor dat de archipel gedurende het grootste deel van het jaar (het koele seizoen) door koud en zeer voedselrijk water omspoeld wordt. In december wordt dat stromingspatroon echter doorbroken door de El Niñostroom die vanuit het noorden warm zeewater aanvoert en een warme, vochtige periode van enkele maanden inluidt.

Voor het leven in zee kan El Niño, vooral als hij in een zogenaamd El Niñojaar in alle hevigheid toeslaat, een voedselarme periode inluiden die voor de zeebewoners grote verliezen met zich meebrengt. De landbewoners varen er echter juist wel bij, omdat de warme periode met veel neerslag op het land voor een overvloed aan voedsel zorgt. In en na een El Niñojaar kruipen dan ook veel Galápagosbuizerds uit het ei en groeien probleemloos op, terwijl in een relatief koel en droog zogenaamd La Niñajaar een aanzienlijk deel van de kuikens het niet haalt. De populatie van de Galápagosbuizerd op Santa Fé, het onderzoeksgebied van Tjitte de Vries, vertoont dan ook sterke schommelingen tussen de minimaal 30 en maximaal 50 tot 60 individuen.

‘Poliandria rige, pero no siempre’

Oftewel ‘Polyandrie regeert, maar niet altijd’. De veelmannerij mag dan in de genen zitten, het zijn de omstandigheden die bepalen of een territorium al of niet bezet wordt en zo ja of het door een paartje of door een wijfje met meerdere mannetjes in stand wordt gehouden. Hoezeer die omstandigheden kunnen verschillen, wordt geïllustreerd door de neerslagcijfers door de jaren heen. In jaren met weinig neerslag valt tussen de 100 en 200 mm regen, in natte jaren wordt 500 tot 1000 mm gemeld en in extreem natte El Niñojaren zelfs 1500 tot 2750 mm! En juist in en na een jaar met veel neerslag blijken relatief veel buizerds actief te zijn in de voortplanting en treedt er in sterkere mate polyandrie op.

Zo namen er op Santa Fé in 1979, na enkele jaren met veel neerslag, 16 mannetjes en 27 vrouwtjes (met 8 gevallen van polyandrie) aan de voortplanting deel en in 2007, na enkele ‘droge’ jaren, 10 vrouwtjes en 11 mannetjes (met slechts één geval van polyandrie). Het kaartje van Santa Fé van 2010 is ook in een ander opzicht bijzonder interessant, want het toont aan, hoe dynamisch de buizerds met de beschikbare ruimte omgaan. Daarop staat namelijk aangegeven, van welke broedterritoria elders op het eiland dat ene vrouwtje en haar drie, nog jonge mannetjes afkomstig zijn, die gezamenlijk één groot broedterritorium aan de zuidkust in stand houden,.

Zo tam als een Galápagosbuiserd

Charles Darwin had het al over de spreekwoordelijke tamheid van veel Galápagosdieren en ook van Tjitte de Vries hoor je soortgelijke verhalen. Zo vertelt hij, hoe hij ooit in zijn tent met opgetrokken knieën op zijn veldbed lag te lezen, de zijwanden open voor de koelte en met om zich heen het geritsel van enkele tientallen (inheemse) rijstratten. Rond zijn tent zaten enkele Galápagosbuiserds en plotseling kwam er eentje op zijn knieën zitten. Terwijl Tjitte zich doodstil hield, speurde de buiserd om zich heen, zette af en greep zijn prooi...

De soort heeft het, mede door de onvoorspelbare klimaatsomstandigheden op de Galápagos Eilanden, moeilijk. Waarschijnlijk zijn er in de archipel nog zo'n 1.000 tot 1.200 exemplaren en je mag hopen dat de soort die als ‘kwetsbaar’ op de internationale CITES-lijst van bedreigde soorten staat, een veilige toekomst tegemoet gaat. Als dat lukt, dan zal dat zeer zeker mede te danken zijn aan het werk verricht door Tjitte de Vries en zijn studenten.

Donatie 2011

Het merendeel van onze donateurs heeft haar/zijn bijdrage voor het lopende jaar reeds voldaan. Daarvoor onze hartelijke dank. Mogen wij ook op spoedige overmaking rekenen van de bijdrage van onze overige Vrienden, die nog niet tot betaling zijn overgegaan?

Bankrekening: 19.83.08.698 ten name van. Vrienden van de Galapagos Eilanden, Havelte

Reisorganisatie

Een volgende reisorganisatie heeft verklaard ons werk met een bijdrage te willen ondersteunen. Op korte termijn zal een link met deze organisatie onder “reisorganisaties” op onze website worden geplaatst.

Het betreft: SNP Naturreizen, Molukkenstraat 7, 6501 BG Nijmegen

Tel.: 024 3277040 www.snp.nl

(aangesloten bij ANVR, SGR en Calamiteitenfonds.